

PHỎNG VẤN SÂU

Người phỏng vấn: Nguyễn Thị Văn

Người trả lời: Nguyễn Thông

Địa điểm: Xóm 2, thôn Hà Thiệp, Võ Ninh, Quảng Ninh, Quảng Bình

NỘI DUNG

H: Lần trước cũng có đoàn nghiên cứu về cũng hỏi bác rồi đúng không ạ? Bác tên là?

Đ: Nguyễn Thông

H: Năm nay bác bao nhiêu tuổi ạ?

Đ: À, 68 tuổi

H: Nhà bác làm ruộng và có làm thủy sản ạ?

Đ: Ừ, vừa làm ruộng vừa làm cả thủy sản

H: Thủy sản là làm cá hay là?

Đ: Là tôm

H: À, bác có nuôi tôm ạ?

Đ: Nuôi tôm

H: À thế ạ? Nuôi tôm là mình nuôi ở đâu bác?

Đ: Hồ ở ngoài vàng vàng chỗ cái ngõ đi vào này

H: Hồ đấy là hồ riêng của mình hay là?

Đ: Hồ riêng của mình, thâu đất

H: Minh thâu đất? Vâng, thế là cái hồ tôm đấy là một mình nhà mình hay là mấy nhà hả bác?

Đ: Một mình

H: Bác nuôi tôm được lâu chưa?

Đ: À, cũng được 5, 7 năm rồi

H: À thế ạ. Thế còn ruộng, bác được bao nhiêu ạ, mấy sào?

Đ: Ruộng thì khoảng độ 5 sào

H: 5 sào ruộng, vâng? Còn cái hồ tôm đấy diện tích khoảng bao nhiêu ạ?

Đ: Diện tích nghìn bảy m²

H: một nghìn bảy m²?

Đ: 1700 đấy

H: Vâng. Nuôi tôm mình có nuôi theo lúa không hay là mình cứ nuôi thôi hả bác?

Đ: Không, ở đây chỉ có thời vụ, cho phép nuôi 1 vụ, tháng 2 thì bắt đầu mình thả cho đến tháng 7 thì mình thu hoạch

H: Thế còn ruộng của bác ở đâu?

Đ: À ruộng ngay trước mặt đây rồi

H: Ngay trước mắt?

Đ: Ngay trước mắt, đang trồng màu á

H: Vâng, bây giờ đang trồng màu đấy ạ?

Đ: Không, đấy là đất màu, còn cái ruộng nữa, chưa đến vụ đến tháng 11 mới là thời vụ

H: 5 sào là vừa lúa vừa màu

Đ: Đó là chắc lúa đấy, còn màu thì khoảng độ hơn sào

H: Thế hiện nay ở đây nhà bác có mấy người?

Đ: Con cái thì đông nhưng cho đi hết cả rồi, đưa ra riêng, đưa lấy chồng còn hai ông bà

H: Còn hai ông bà, bác gái năm nay bao nhiêu tuổi ạ?

Đ: Bà năm nay là 66 rồi

H: Vâng, hai ông bà ở đây, xong con cái nó lại gửi cháu ở đây

Đ: gửi cháu ở đây

H: Cháu mà đi làm xa chắc cháu ở đây luôn với ông bà nuôi luôn?

Đ: Cháu ở với ông bà nuôi luôn

H: Thế à, vâng. Thế là có mình bác lo cả tôm và 5 sào ruộng, bác gái có làm được gì đâu

Đ: Bác gái thì già

H: Ở nhà trông cháu, một mình bác làm thì làm sao làm được?

Đ: Nông vụ lúc hấn có...02p 46 ở trong vòng khoảng trên dưới 10 ngày thôi. 2 tuần là xong, rồi là nông dân mình tiếp tục việc khác

H: Nhưng mà lúc mà làm ruộng ấy bác có phải thuê người không hoặc cả hồ tôm mình có phải thuê người không?

Đ: Cũng có lúc phải thuê, có thời vụ mình không làm được là mình phải thuê, kể cả gặt, kể cả đất đai, cuộc hái các thứ

H: bây giờ thuê công làm ruộng như thế thì bao nhiêu một ngày hả bác?

Đ: Tính cái công ở đây khoảng độ trăm rưỡi đến trăm tám một ngày

H: Trăm rưỡi đến trăm tám một ngày mà họ tự ăn hay mình cho ăn?

Đ: Họ tự ăn

H: Thế người làm thuê nông nghiệp như thế cũng là người ở trong thôn làng này hay là người nơi khác đến hả bác?

Đ: Nơi khác đến cũng có mà trong làng cũng có vì thời gian những gia đình người ta có nhân lực sẵn thì mình nhờ là người ta làm. Khi họ làm xong thì họ đến giúp mình

H: Mình cũng trả công như thế?

Đ: Ở mình cũng trả công như thế

H: Thế còn người mình thuê để phục vụ vào cái hồ tôm ấy thì họ được bao nhiêu tiền một ngày?

Đ: Không, hồ tôm thì mình có mấy khi thuê làm đắp bờ rửa thôi, chứ thực ra là mình chủ động nuôi là phải làm là chủ yếu

H: Thế nhà mình ở đây từ bao lâu rồi ạ?

Đ: Ở đây từ hồi năm 66, chiến tranh chống mỹ á, khi xưa là ở trên kia

H: Bác năm nay 68 tuổi thì già cũng chưa già hẳn nhưng mà cũng cao tuổi rồi, thế bác có nắm được cái lịch sử hình thành xóm làng ở đây như thế nào không ạ?

Đ: Xóm đây thì sau khi về đây, trước đây là ở trên thôn Hà trên quốc lộ 1 á. Sau khi chiến tranh coi như là đạn bom dân chúng mới về đây, dân làng về đây gọi là tản cư. Nhưng sau đó được coi như là ổn định tại đây

H: Là chiến tranh chống Pháp hay là chống Mỹ ạ?

Đ: Chống Mỹ

H: Chiến tranh chống Mỹ thì mới di về đây?

Đ: Phải di về đây

H: Là cả cái xóm này đến ạ?

Đ: Cả vùng này luôn, cả thôn Hà này

H: Cả thôn Hà Thiệp này, trước là ở phía trên đặng quốc lộ 1?

Đ: Quốc lộ 1 đó

H: Vâng, xong là cả cái cụm đấy di chuyển về đây. Thế cái cụm đấy thì là những người dân xóm giềng hay là trong một dòng họ?

Đ: Tóm lại là đủ cả xóm giềng. Dòng tộc cũng có, xóm giềng cũng có

H: Thế trước ở trên kia gọi là thôn Hạ?

Đ: Thôn Hà

H: Vâng, thế lúc di chuyển đến đây thì cả cái thôn đấy di chuyển hay là vẫn có người vẫn ở trên đó?

Đ: Di chuyển coi như là 2 đợt. Một đợt 66 là sớm nhất, một đợt là 70. Khi mà chiến tranh coi Mỹ đánh bom căng nhất á thì bắt đầu chết quá nhiều cho nên di xuống đây hết di tản

H: Di tản xuống đây thì tránh được cái bom Mỹ ă?

Đ: Ờ, bom Mỹ cũng tàn phá trước đây là sát bên phà

H: À, trước là sát bên phà?

Đ: Vụ trọng điếm xe qua lại đó nên phải di tản

H: Trọng điếm xe qua lại cho nên là máy bay nó hay đánh phá ở đấy cho nên mọi người di chuyển về đây để xa hơn?

Đ: Xa hơi tý

H: Thế xong thành sinh cơ lập nghiệp ở đây?

Đ: Ờ từ năm 66 đến dừ

H: Từ năm 66, trước năm 66 là chưa có cái xóm này, cái vùng này chưa gọi là Hà Thiệp đúng không ă?

Đ: Chưa

H: Thế mọi người di cư về bên này ruộng đất rồi phân chia như thế nào ă?

Đ: ruộng đất thì tính theo đầu người mà chia, về đây là tạm ở. Sau khi ăn ở cố định mới phân hộ từng thửa một để cho người dân chúng cho nó đều. Còn về trước đây 07p23 thì cái nhà chúp chúp như thế này, có cái tránh bom đạn là chủ yếu

H: Vâng, chủ yếu nhà làm túp thôi, sau cuối cùng mọi người mới ở lại đây xong sinh sống ở đây thì mới phân chia ruộng đất do HTX họ phân ă?

Đ: Họ phân lại, đều gọi các dân lại với nhau để ăn ở

H: Thế các con của bác sinh ra ở tại đây ă?

Đ: Cũng sinh ra tại đây

H: Cháu muốn hỏi bác một chút là cái thu nhập từ làm ruộng với làm tôm này này thì bác có thể chia sẻ một chút được không?

Đ: Thì mình tính nông nghiệp làm ruộng á thì coi như là mình tính nông nghiệp ở đây là chiếm đất hầu hết, cuộc sống thì đủ sống thôi, giáp hạt thôi và có dư dả ít thôi. Còn tôm á thì theo cái thời vụ, có năm không có thiên tai, dịch họa là có lãi, mà năm nào có thiên tai, dịch họa là thất thu, thì gọi có nhiều lúc mất trắng

H: Thế thì nó mà cứ êm ả thì cái thu nhập từ hồ tôm của bác một năm được khoảng bao nhiêu ă?

Đ: Nếu tính sòng phẳng cho cùng thì cái hồ tôm không có cái gì trở ngại thì phát con giống á cho đến thu hoạch mà không bị cái tai nạn đó, không có chi rủi ro, không bị dịch bệnh thì riêng từ cái giống cái thu, cái lãi trên 50, 60 triệu

H: Tức là lãi thôi đấy, lãi trên 50 triệu, trừ hết giống, công xá đi rồi?

Đ: Nếu như năm nào mà bị lụt coi như là lỗ cả chài lẫn chài

H: Nếu mà có bão lụt thì là lỗ?

Đ: Rồi là cái thời tiết, các cái dịch bệnh thường lỗ hết.

H: Bác nuôi là tôm sú à?

Đ: À, tôm sú

H: Tôm sú nếu mình thu hoạch sẽ có người đến đây mua thôi hay là mình đi bán ở đâu?

Đ: Trước đây thì cũng có bên hải sản nhưng mà nay cái vấn đề các công ty thu mua lái buôn là chủ yếu

H: Thế thì ở đây nuôi tôm có bị mất mát gì không ạ?

Đ: Cái mất mát quan trọng thì không mất mà dịch bệnh thì lớn

H: Thế đêm hôm bác có phải ra trông không?

Đ: Phải ra ngoài đó có những vấn đề như thế, dân chúng bảo vệ lẫn nhau chứ không mất mát từ hồ này, sang hồ kia

H: Thế ở đây có nhiều nhà nuôi tôm giống bác không?

Đ: Giống chứ

H: Có nhiều gia đình nuôi tôm giống như mô hình của bác không?

Đ: Cũng nhiều, đây cũng coi như là mười mấy hộ

H: Tổng số ở xóm này có bao nhiêu hộ?

Đ: xóm này là các cái, riêng các khu vực thôn Hà Thiệp này á thì cũng trên 500 hộ

H: Trên 500 hộ chỉ có mười mấy hộ nuôi tôm thôi, còn có hộ nào nuôi cá nữa không bác?

Đ: Cá cũng có

H: À thế ạ, thế hộ mà nuôi thủy sản thì chiếm bao nhiêu % số hộ trong xóm, trong thôn?

Đ: Trên 500 hộ mà cả nuôi trồng thủy sản các thứ khác thì cũng là 15 đến 20%

H: Vâng, 15 đến 20%? Thôn này có ai đi làm trầm không bác?

Đ: Dân đây thì không có làm trầm, chủ yếu là mộc, nề

H: Ngoài mà nuôi trồng thủy sản thì có cả mộc, nề nữa với làm ruộng?

Đ: Làm mộc, nề, làm ruộng. Thời gian làm ruộng xong thì họ đi làm cái đấy để kiếm thêm thu nhập thôi

H: Thế thì như bác nói là đất nông nghiệp ít thì cuối cùng cấy lúa thì cũng chỉ là đủ ăn thôi, còn nếu mà năm nào được tôm thì mình cũng trúng được 50, 60 triệu thế thì thu nhập của bác cũng khá bác nhà?

Đ: Coi như là cũng đủ

H: Vâng, thế ở đây nhà bác đã gọi là khá giả chưa hay là trung bình?

Đ: Mới trung bình, chưa vượt tầm

H: Thế nhà khá giả thì phải như thế nào

Đ: Cái nhà khá giả thì tùy theo cái điều kiện cái vốn từ trước, kinh tế trước. Nếu kinh tế mà người ta không vay mượn thì đó kinh tế nó vượt. Nếu anh vay mượn cái vấn đề là hạn chế về cái thu nhập

H: Thế bác làm thế này bác có phải vay mượn không?

Đ: Có chứ, nhiều lúc vay ngân hàng là chủ yếu chứ

H: Vâng, để lấy vốn?

Đ: Lấy vốn chứ

H: Vay ngân hàng chính sách à hay ngân hàng nông nghiệp?

Đ: Chính sách cũng có, nông nghiệp cũng có

H: Bác có được vay vốn ưu đãi không? Tức là những chương trình người ta cho vay ưu đãi lãi suất thấp hơn một chút?

Đ: À nhiều lúc cũng có

H: à, thế ạ. Vâng, Thế bác bắt đầu nuôi tôm từ bao giờ?

Đ: Tính từ 94 sau đó cách một vài năm, tính đến bây giờ là trên mười mấy năm 12p52

H: Tính đến bây giờ là trên mười mấy năm rồi? Thế thì hỏi đó vì sao bác lại chuyển sang nuôi tôm?

Đ: Vì lúc đó mình thấy ruộng ít nhưng mà muốn tăng cái thu nhập thì cũng đầu thêm mà làm thôi

H: Mà ngày trước có các con ở nhà làm cùng?

Đ: Có các con ở nhà làm cùng

H: Thế bây giờ các con không có ở nhà mà vẫn làm?

Đ: Vẫn làm

H: Vâng, bác vẫn còn rất là khỏe. Thế năm vừa rồi thì tôm của bác có được không?

Đ: Năm vừa rồi thì chỉ có trung bình thôi

H: Vâng, thế đợt vừa rồi trong cái vụ này này, trong mấy tháng vừa rồi nó có ảnh hưởng nông nghiệp với nuôi tôm của bác không?

Đ: Tóm lại là 13p48 về nông nghiệp là mất mùa, bão quá dữ nên là mất mùa. Tổng thu nhập đáng lẽ một sào là 2 tạ thì bây giờ là hơn 1 tạ, 1 tạ, mà có khi là dưới nữa, có sào chỉ có 5, 7 chục thôi. Cái đấy là bị tàn phá quá nhiều

H: Là vì sao ạ?

Đ: vì chuột, chuột phá

H: À, chuột nếu mà có mưa thì sẽ không có chuột chứ?

Đ: nếu mà năm nào mưa lũ là giảm được cái chuột, năm nào không mưa lũ là không có chuột, chuột tăng nhiều

H: Thế năm nay là mưa lũ ít ạ?

Đ: năm nay mưa lũ ít, chuột nảy sinh nhiều

H: À, thế ạ? Chuột nó phá lúa thì lúa không được, năng suất kém đúng không ạ?

Đ: Thưa, giai đoạn mới cấy là một, giai đoạn trở là hai, đó nó cần là mất mùa đấy

H: Thế còn tôm của bác?

Đ: Tôm thì năm nay được vài chục triệu

H: Giờ thì có đang nuôi không ạ?

Đ: Không, phải qua tháng giêng hai

H: À, ra tết rồi mới lại nuôi?

Đ: Ra tết chờ cái nước mặn, nước ngọt

H: Để cho nước mặn nó vào mới?

Đ: 15p03

H: Nước mặn nó vào lúc nào bác?

Đ: Lấy ở sông vào

H: Lấy ở sông vào thì ruộng có bị ảnh hưởng không?

Đ: Không, các ruộng với nuôi trồng riêng, cách bờ thửa mương máng rồi, chứ không phải như nông nghiệp

H: Vâng, thế cái nước đấy bác phải tự lấy à, tự bơm à, hay có HTX?

Đ: Không, nước sông làm các khu vực đó toàn là nuôi tôm, cho nên hệ thống mương máng chi đó là người ta làm cho cả rồi, khoan vùng rồi cái mương máng nó cố định rồi, cống ao đầy đủ. Thế từng hộ vào thì mình cho nó vào

H: à, thế à, đến lúc nó vào thì mình mới bắt đầu nuôi tôm? Thế bây giờ nói về mức độ thiệt hại do các tác động của các hiện tượng thiên nhiên như là bão, lũ, lụt này thì bác thấy nó ảnh hưởng đến địa phương cũng như gia đình nhà mình như thế nào về đất đai rồi về trồng trọt mình phải nuôi tôm. Rồi về các hoạt động khác hàng năm vùng trong này năm nào sẽ có bão, có lụt đúng không ạ, mưa gió nhiều thế thì bác thấy ảnh hưởng như thế nào?

Đ: Tóm lại cái miền trung này là cái bị thiên tai coi như là nhiều. Cái năm nào mà... **tất nhiên là dịch bệnh là khỏi, kể cả người, kể cả gia súc** 16p34 , kể cả đồng ruộng, kể cả nuôi trồng thủy sản. Có năm thu hoạch á tôm cá cũng theo đó trôi luôn

H: Dịch bệnh cụ thể là gì ạ?

Đ: Dịch bệnh bây giờ nói tùy theo cái thời tiết, tự nhiên sinh ra là bị, vẫn có con tôm khó lường, coi như là 1, 2 đêm thức chết trắng hồ luôn

H: Đấy là do lũ vào hay là do như thế nào ạ?

Đ: Do nhiều cái nguyên nhân á vừa cái nước lũ, vừa cái ô nhiễm sông ngòi. Nhà ni bị nhà kia cũng bị không khỏi được hết. Cái năm nào mà thời tiết tốt, thuận hòa thì cái năm đó được, còn cái năm nào mà kém thì năm đó là thất thu

H: Bác nói cụ thể hơn xem ạ, ví dụ nếu như mà năm nào thời tiết không tốt thì mình thất thu tôm là do dịch bệnh hay là do nước lên nó trôi đi hay là do như thế nào?

Đ: Do dịch bệnh là chủ yếu, còn cái trôi là những cái năm lụt lớn đó mà thu hoạch không kịp thôi, còn dịch bệnh là chủ yếu

H: Dịch bệnh là bệnh gì dịch gì bác?

Đ: Dịch cái tôm thì không nứ lắm, bệnh

H: Bác có biết bệnh cụ thể là bệnh gì không ạ?

Đ: Tùy theo con tôm hàng năm bây chừ mình cũng không nói được

H: Thế năm vừa rồi bác có biết là bệnh gì, năm nay này?

Đ: Năm nay cũng có trường hợp là nuôi hồ cũng bị. Tôm chuẩn bị 1, 2 tháng thu hoạch là bị cũng chết

H: Vâng, nhà mình thì không sao?

Đ: Cũng có nhưng mà rải rác thôi

H: à, thế ạ. Vâng, thế thì về cây lúa thì sao ạ. Tôm thì như thế còn lúa về đất đai nó có bị ảnh hưởng nhiều không?

Đ: Cái năm nào mà lụt, cái phù sa ở sông còn đỡ, năm nào mà lụt mạnh thì năm đó sẽ mất mùa và bị cái nước mặn ngập úng không được, mất. Còn năm nào mà to, phù sa ở đây về nhiều thì năm đó lúa còn tạm được

H: Ở đây ngoài nuôi trồng thủy sản ra thì mọi người có chăn nuôi gia súc, gia cầm không bác?

Đ: Có chứ

H: gà lợn?

Đ: Gà lợn,

H: Nhà mình có nuôi không?

Đ: À, có chứ, nhiều cũng có cả lợn, cả gà

H: Ôi nhà bác giỏi ghê.

Đ: Cả rau trong vườn, để cả đầm màu ở cái đàng trước ấy 19p13 ngoài đường á

H: Lợn, gà, vịt thì bão lũ nó ảnh hưởng như thế nào?

Đ: Thì đây năm nào lũ to mới lụt vào nhà không thì ngoài bờ đường á

H: Vâng, năm nào to thì mới vào nhà? Nhà mình cũng có làm cái chạn trên này đúng không ạ?

Đ: Không, đây không làm được

H: Thế đây bác chỉ làm lót trần như thế này thôi?

Đ: Làm lót trần cho khỏi bụi bặm

H: À, cho khỏi bụi bặm chứ không phải làm chạn?

Đ: Không,

H: Tại vì cháu đi mấy xã là thấy có cái chạn gỗ để mà mọi người để thóc lúa đồ đạc lên, nếu mà bão lũ thì để lên đấy?

Đ: Dùng cái 20p lên ở và hai nữa cái lương thực, đồ dùng gia đình là cất lên đó hết

H: nhà mình đây là không cần?

Đ: Không cần

H: Vâng, bác bảo là chỉ có lụt to mới lên tới nhà hay là ngập ghé ngoài kia?

Đ: Ngập ghé ngoài sân á

H: vâng, cho dù nó ngập ghé ngoài sân thì nó có ảnh hưởng đến gà của mình không?

Đ: à, gà vịt lúc đó sơ xuất thì nó chết mà mình chủ động chuồng trại rồi bắt vào lồng các thứ hẳn hoi,

H: Thế chủ động chuồng trại là như thế nào?

Đ: Chuồng trại thì êm thôi, mình có sẵn rồi thì đến vụ đó mình cứ rào lại thôi

H: Vâng, cái chuồng là phải để cao?

Đ: Chuồng là phải để cao, mình bắt sà lên, cho giá lên....

H: à bắt sà lên, thế là bác cũng rất đã chủ động

Đ: Chủ động nhiều lúc mình theo dõi thời tiết, đờ mình phải chủ động

H: Thế trong mấy năm gần đây cái năm nào là có bị bão lụt lớn nhất?

Đ: năm nay là cái bão lớn nhất, chứ cô về đây cô thấy tình hình là sau 2 tháng trời ổn định lại vấn đề còn khi con bò ra là cái vùng là cây cối, nhà mái tốc sạch

H: nhưng mà cháu thấy vườn nhà bác còn nguyên này?

Đ: cũng chỉ có mấy cây, còn sau vườn là đổ hết

H: Đổ hết ạ?

Đ: Từ đó trở vô là đổ hết

H: Đến cái cây ở trên đường ngoài kia cụt ngọn mà đổ hết?

Đ: Đó là còn đỡ, còn đây là đổ hết cả dải cô có thấy là mấy cái bờ góc là đổ hết cả đó

H: Là cơn bão số mấy bác?

Đ: số 10 này

H: Số 10 là cách đây 2 tháng là nó vào Quảng Bình? Thế thì lúc đó nước ngập đến đâu ạ?

Đ: Nước thì cũng phải vào đến lút cái bờ đường đó

H: Trên đường thôi chứ chưa vào đến nhà mình?

Đ: Đường thôi, chưa vào đến nhà

H: Thế lúc bão to như thế thì nhà mình bị đổ cây ở phía trong này còn bị ảnh hưởng gì nữa không?

Đ: tốc mái ngói

H: Còn bị sao nữa?

Đ: Thì cây cối tốc mái

H: Vâng, thế còn ở trong thôn thì mọi người có bị nặng không?

Đ: không, nói tóm lại nhà cửa giống nhau hết, cũng tốc mái. Nhà nào nặng thì hết cả 2 mái ngói

H: À, thế ạ

Đ: Ờ, còn nhà nào bị đi qua trung tâm...

H: Bây giờ là bác lợp lại rồi à?

Đ: lợp lại sau cái cơn bão

H: Thế mình mua ngói lợp lại mất bao nhiêu tiền?

Đ: Ờ thì cũng cái đó tùy theo giá thị trường

H: Nhà bác là mất bao nhiêu?

Đ: Mấy đến năm, bảy trăm, 1 triệu tu sửa

H: Khoảng 1 triệu để mà sửa lại? Coi như mỗi một lần bão qua đi thế nào cũng ảnh hưởng cái này, cái nọ đúng không ạ?

Đ: Đó là điều không tránh khỏi

H: Thế lúc này bác bảo rằng là nếu có bão lụt thường có dịch bệnh không những cho vật nuôi mà cả người nữa, thế người bị dịch bệnh gì ạ?

Đ: Vừa rồi dịch năm ni cũng toàn dịch mắt, đỏ mắt, sau cơn bão toàn đỏ mắt

H: Vàng, đau mắt?

Đ: Ủ, năm nay dịch này là nhiều

H: Đau mắt chắc là do nguồn nước bị ô nhiễm?

Đ: Nước, sông không biết nữa. Ở đây nước chủ động lắm, đây là giếng khoan hết, lấy lòng đất lên hết

H: Cháu thấy nhà bác cả cái giếng này bây giờ có dùng được nữa không?

Đ: Không, cái giếng đáy trước đây thôi chứ bữa nay để cho vui rửa thôi, còn dùng nước giếng khoan hết, máy bơm hết

H: Còn cái giếng cũ không dùng được nữa mà bác dùng nước giếng khoan, cái vòi đây hả? Vàng, nước sạch rồi đấy

Đ: Ủ, nước sạch rồi đấy 14, 15m chiều sâu xuống dưới đất đấy

H: Trong năm nay có lần nào mà mưa bão coi như là không làm ăn gì được, cứ phải ở trong nhà?

Đ: Hấn là di này cơn bão số 10 hấn vào trong đây tháng 9, tháng 10, đó 2 tháng là không làm cái gì được hết, chờ bão lũ xong đã thì mới làm được

H: Lúc đấy là chỉ có ở trong nhà thôi?

Đ: Ủ,

H: Thế ngoài cái kênh dự báo chính thức qua tivi hoặc qua đài thời tiết ấy, thế bác có biết được những kinh nghiệm dân gian từ cha ông truyền lại, coi từ các hiện tượng tự nhiên như thế nào để mình dự đoán được về bão lụt không ạ? Bác nhớ được cái gì thì bác kể cho cháu?

Đ: Tóm lại kinh nghiệm từ xưa, xưa người ta thực nghiệm người ta coi xét cây, là cây cỏ ống hoặc là cây măng của cây tre để hàng năm biết là có bão

H: Cỏ ống thế nào ạ?

Đ: Cỏ ống nhiều cái lá cô này có đốt. Năm nào mà hấn có 2, 3 đốt là 2,3 đợt lũ á, năm nào mà 1 trận lụt thì hấn có một đốt thôi. Có năm mà bão nhiều, to thì măng tự nhiên mọc hấn không thẳng mà quấn vào cái bụi tre

H: Măng mọc quay vào bụi, chúi vào bụi thì là bão to ạ?

Đ: Bão to, đó là ngày xưa ông bà truyền lại, còn nay kinh nghiệm là kinh nghiệm, có dự báo thời tiết qua đài truyền hình Việt Nam rồi đó

H: Không bây giờ cháu đang muốn tìm hiểu về kinh nghiệm của ông bà thì bác biết là xem cỏ ống này, rồi xem măng mọc này, ngoài ta thì bác còn biết những kinh nghiệm gì nữa?

Đ: Rồi mà khi đến mà thấy cây lau mà lụt là biết hết bão và lụt, cây lau mà lổ ấy lên cờ trắng thì lúc đấy là hết lụt rồi đấy

H: Còn gì nữa bác biết bác cứ kể hết đi ạ?

Đ: Cũng rứa thôi

H: Ngoài ra cha ông còn có kinh nghiệm nữa không?

Đ: À, kinh nghiệm thời tiết theo mùa, lúc mình thay đổi thì không thể tưởng tượng được mà cũng không 26p25

H: Các cụ có nói câu nào mà liên quan đến tháng 8, tháng 9 mà bác bảo lúc đấy không có làm gì hết, có cái câu nào các cụ dặn dò lại, truyền lại cho con cháu mà bác biết?

Đ: Cái đó cũng có, người ta bảo là : ai đi mô đi nấy thì về, mùng 5 tháng 9 thì có hề bão rơi đó

H: ai đi mô đi nấy

Đ: thì về, mùng 5 tháng 9 có hề bão lụt đó

H: có hề?

Đ: Bão rơi, là mưa lụt rồi đó. Lúc từ tháng 9 đến tháng 10 là 2 tháng ngồi ăn chơi

H: Vâng, bác còn nhớ được câu nào nữa thì bác kể hết cho cháu nghe đi? Kinh nghiệm để trong làm nông rồi kinh nghiệm làm trong thủy sản có các câu nào các cụ truyền lại không ạ? Ví dụ như nuôi tôm thì có câu nào không ạ?

Đ: Người ta bảo “mần ruộng tháng 5, xem trăng rằm tháng 8”, là coi mình được tháng 5, coi trăng rằm tháng 8

H: Mần ruộng tháng 5

Đ: Xem trăng rằm tháng 8. Làm ruộng tháng 8 thì xem dạm tháng 3, rồi rằm đi sớm hay đi muộn lụt sớm hay muộn gọi là cua đồng á

H: Vâng, xem dạm?

Đ: Xem dạm tháng 3

H: Thế còn mần ruộng tháng 5 thì xem trăng rằm tháng 8. Làm ruộng tháng 8 xem dạm tháng 3. Cái con cua dạm đấy ạ?

Đ: Dạm đấy

H: Cua dạm như thế nào thì là?

Đ: hấn cũng giống cái cua đồng, nhỏ hơn mà cái năm nào mà mưa sớm hấn nổi lên sớm, hấn đi nhiều trong lòng đất mà cái hang của nó thì nó chồi ra nó đi trên mặt nước

H: Năm nào mưa sớm?

Đ: Ừ á

H: Thì dạm chồi ra đi?

Đ: Ra đi thì năm đó lụt sớm đó

H: Bắt được nhiều thì lại lo lụt đúng không ạ?

Đ: Bắt được nhiều thì lo lụt

H: Thế còn những câu gì nữa ạ, bác cứ cố nhớ cho cháu. Lần này bọn cháu cũng muốn tìm hiểu những cái kinh nghiệm dân gian mà?

Đ: Nói tóm lại năm có từng nẩy thứ là lũ vừa coi như nhiều 28p54 nghe ko chính xác lắm

H: Thế ví dụ xem con tôm, con cá có biết được không ạ?

Đ: Con tôm, con cá thì hẳn không xem được, cái thời tiết thì hẳn không xem được

H: thế nhưng mà bác nuôi tôm, các cụ ngày xưa có kinh nghiệm gì về nuôi tôm để lại không?

Đ: Không, các cụ thì ngày xưa không có con tôm này đâu

H: Vâng,.

Đ: Ừ, không có nuôi mà chỉ có người ta làm con tôm ở đất thứ sinh thì họ có kinh nghiệm là con tôm trong đất á

H: Vâng

Đ: Là người ta đánh bắt á, còn con tôm nuôi như hiện nay thì các cụ lúc đấy không có

H: Ngoài ra bác có nghe được những người khác nói thêm về những kinh nghiệm gì không ạ?

Đ: Tóm lại cái chuyện sách vở rồi chuyện dân gian kinh nghiệm rồi cũng có nghe ai cũng biết thế á

H: Thế bác có nghe thêm được cái gì thì bác kể cho cháu?

Đ: Chắc có lẽ vừa rồi đó

H: Thế trên căn cứ thực tế bác thấy những cái kinh nghiệm này nó có áp dụng bây giờ nó có đúng nữa không?

Đ: Vẫn có đúng chứ, chứ người ta nói màn ruộng tháng 5 coi trăng rằm tháng 8 là thật chứ

H: Coi trăng rằm tháng 8 là thế nào bác?

Đ: Giữa cái vàng trăng đá người ta bảo là trăng quầng thì hạn, trăng tán thì mưa. Vàng trăng mà nó vàng gọi là quầng lên thì là hạn

H: Vâng

Đ: Ngó lên hẳn, không gian chỉ có rúa, bầu trời mãi 30p27... không

H: Là trăng rằm tháng 8 đấy?

Đ: Ừ trăng rằm

H: Tháng 8 là âm lịch đấy đúng không ạ?

Đ: Âm lịch, là rất nguy hiểm

H: Nếu mà làm ruộng tháng 8 thì xem ruộng tháng 3?

Đ: Xem tháng 3, tháng 4 đã, hẳn tự nhiên đang nằm ngoài đồng ngoài hang nhưng mà mưa giông xuống đó, nước ngập đồng tự nhiên là hẳn ra đi

H: Vâng, còn dạm sẽ chồi lên?

Đ: Chồi lên hẳn đi..

H: Thế lúc đấy mà người dân đi bắt là bắt được nhiều lắm đấy?

Đ: Cũng nhiều

H: Thế thì căn cứ vào những kinh nghiệm dân gian thì bác có vận dụng để mà ứng phó với cả bão lụt không trong cái sản xuất, trong cái cuộc sống của gia đình nhà mình ấy?

Đ: Sản xuất như thế này ngày xưa mà làm cái lúa chiêm cũ á thì dùng cái lúa dài ngày hơn thì bị vấp lũ lụt. Còn nay khoa học hiện đại, giống mới cây mới, ngắn ngày thì trước thời vụ, chỉ có đột xuất cái thời tiết mô không ôn hòa được á thì có cái lũ lụt, cái đó bình thường không thể tránh được

H: Thứ nhất là thay đổi giống lúa đang từ dài ngày thì làm ngắn ngày để làm sao mà mình thu hoạch được trước lụt, vâng. Nhưng mà cái việc thay đổi giống từ dài ngày sang ngắn ngày là do người nông dân tự đề xuất hay là do ở trên xã, trên thôn người ta?

Đ: Thì cái ni có lịch trình của bên nông nghiệp, nông thôn huyện tỉnh có các cái cụ thể cho các vùng. Vùng nào coi như là trũng thì xây dựng một cái lịch trình thay giống cây con, đấy cứ về đó, về các cấp xã hiểu theo lịch trình chung của huyện

H: Người ta bắt đầu thay đổi như thế từ bao giờ bác?

Đ: Chắc có lẽ cách đây cũng lâu lắm rồi đấy, hơn hai chục năm rồi

H: vâng, cũng bắt đầu có chỉ đạo từ bên trên và người dân cứ theo như thế thôi? Vâng, đấy là về nông nghiệp, thế còn về tôm thì là bác có theo cái quy định gì của HTX không?

Đ: Cái đó thì bên HTX cái đó thì không, thủy sản bên nuôi trồng thủy sản phụ thuộc coi như là đất của ủy ban, nhưng vấn đề cái thời vụ nuôi thì qua các lớp tập huấn được trên người ta tập huấn cho. Họ có cái lớp tập huấn về cách nuôi trồng thủy sản, kinh nghiệm nuôi rồi thì dịch bệnh. Bệnh gì sẽ trừ thuốc gì, bệnh gì thì trừ thuốc gì, đấy coi như mấy cái lớp tập huấn được theo mình rút kinh nghiệm đó mình áp dụng theo cái tình hình đó mình áp dụng thôi

H: Thế ngoài ra bác có áp dụng kinh nghiệm dân gian không, chẳng hạn như là xem nước thế này, xem nước thế kia?

Đ: Không bây giờ nó không xem được, bây giờ con tôm chỉ có áp dụng khoa học kỹ thuật chủ yếu chứ nước thì không, cái độ PH nước ngọt, nước mặn chua thì mình cũng biết áp dụng cho kỹ trong các bài được học tập huấn

H: Vâng, tập huấn là ở trên huyện người ta?

Đ: Người ta tập huấn cho mình, cho giáo viên về các kỹ sư

H: Các hộ nuôi trồng thủy sản được đi học?

Đ: Được đi học

H: Đi học thì có phải trả tiền không bác?

Đ: Không, đi học là người ta cho mình học dạy cho mình biết

H: Là đi lên xã học?

Đ: Tuần học 5, 3 ngày rứa, gọi là khái niệm để mình biết thôi

H: Bác căn cứ vào kinh nghiệm của mình để bác thấy rằng là cái việc mà nuôi tôm thì mình năm nào mình cũng nuôi thì mình có rút ra được kinh nghiệm gì để mà mình nuôi cho nó hiệu quả không ạ?

Đ: Cái đó thì cũng rút kinh nghiệm nhưng cũng khó lường, khó lường cái thời tiết. Năm nay thời tiết thế này, năm kia thời tiết thế kia

H: Bác có thể cho cháu ví dụ xem là thời tiết nào thì nó sẽ ảnh hưởng đến con tôm như thế nào, thông qua kinh nghiệm cá nhân của bác á?

Đ: hấn phụ thuộc vào nước là chủ yếu

H: Nuôi tôm phụ thuộc vào nước?

Đ: Phụ thuộc vào nước là chủ yếu

H: Ví dụ như con nước thế nào ạ?

Đ: Nếu như mà chưa đúng con nước mặn vào ngọt quá con tôm cũng sinh sản không ăn thua, mà nước quá mặn đi thì con tôm cũng bị thua. Đấy, hấn vừa điều hòa cái nước ngọt mà vừa nước mặn chứ mặn lắm cũng không được, mà ngọt lắm cũng không được

H: Lúc này bác cũng nói rằng là mưa bão lại mang dịch bệnh cho tôm đấy là vì sao ạ?

Đ: Thì quá trình tạp hóa trong lòng đất á hấn chứa đựng thì năm nào mình nuôi hấn cũng vệ sinh ao hồ rồi, bữa cày bữa, bữa phơi đất rồi với vừa các cái khử trùng thì mình làm lấy, nhưng ô nhiễm nhiều khi là ô nhiễm do thời tiết,

H: tức là lúc nó có mưa có bão nước ở chỗ khác nó về chứ gì ạ hay là như thế nào ạ? Nó làm cho?

Đ: Nước trên rừng về chủ yếu

H: Nước trên rừng về mà bác bảo kiểu nó mang theo nhiều tạp chất nó về, nó vào cái hồ của mình thì nó làm cho con tôm của mình bị bệnh, bị chết?

Đ: Vì nó ô nhiễm dưới hồ á mà mình vệ sinh không hết được

H: À, thế mình có áp dụng được các kiến thức mà người ta tập huấn cho mình để mà phòng chống dịch bệnh cho tôm không?

Đ: Có chứ, mình phòng chống cho tôm thì làm sao tôm sống được

H: Vâng, bác phòng chống như thế nào?

Đ: Tóm lại cái khâu dịch bệnh chủ yếu là cái hồ ao mình phải phơi

H: Phơi thế nào ạ?

Đ: Đổ hết nước trong hồ

H: bác phải múc hết nước đi?

Đ: Múc nước trong hồ, cày phơi đất xong mới bắt đầu mới rải vôi để khử vi khuẩn rồi mới cho nước vào, tháo vào tháo ra. Khi mình muốn nuôi con tôm phải trong khuôn nước, đó là khuôn nước biến hồ nước ..

H: Thế mỗi một trận bão lũ như thế thì bác lại phải vệ sinh hồ?

Đ: Để nuôi thì phải vệ sinh hồ bất kể năm nào, lụt cũng phải ấy

H: Năm nào, tức là khoảng đến ra tết thì nuôi nhưng mà mình phải?

Đ: Mình phải coi ra làm

H: Thế bây giờ hồ có còn nước không?

Đ: Không, hồ bây giờ nước lai láng đầy, lúc này mình ra là phải trở nước bơm thật khô, rút hết nước không cho nó vào, cày bừa đã dọn vệ sinh sạch hồ lúc nào cũng sẵn sàng cả

H: Năm nào cũng phải làm?

Đ: Năm nào cũng phải làm thế hết

H: Những cái đó là mình tự làm hay là?

Đ: Mình tự làm chả ai làm cho mình nữa

H: Thế là mình phải thuê máy bơm à?

Đ: Đúng, máy bơm thì mình chủ động mua rồi, những cái năm nào mà nó vỡ đê hoặc là hồ hư hỏng nhiều mình muốn thay đổi là mình phải thuê mấy người làm về đào đắp

H: thế thì mỗi năm đều phải làm như thế bác tốn khoảng bao nhiêu tiền bác?

Đ: Tóm lại cũng khá tiền

H: Khá là bao nhiêu ạ?

Đ: Tóm lại tính một ca rữa là của bên máy hút là người ta làm cũng mất mấy triệu bạc một ca

H: Mất mấy triệu?

Đ: Mấy triệu một ca

H: máy hút đấy?

Đ: Máy xúc

H: Máy xúc, tức là họ xúc bốt đất ở trong hồ đi?

Đ: Đắp lên bờ đê cho mình, cạo lòng đất

H: Mình coi như là tẩy cái lòng?

Đ: Tẩy lòng đất đó đi

H: Vâng, họ xúc rồi để lên trên bờ, cái đấy thuê cụ thể là mấy triệu ạ?

Đ: Tùy theo cái hồ của mình làm sử dụng

H: Thế của bác là mất mấy triệu?

Đ: Tôi thì cũng khá tiền đấy, trên 10 triệu/vụ

H: trên 10 triệu, đấy là thuê máy xúc thôi. Thế đại loại mình còn phải làm gì nữa?

Đ: Mình còn làm vệ sinh, tu sửa lại, bê nền,

H: Trộn vôi

Đ: Trộn vôi, cày bừa, rải phân

H: Lên cái nền lòng hồ đấy?

Đ: Lên lòng hồ

H: xong là phơi đến lúc mà, bác phơi trong bao lâu là bác lại bắt đầu cho nước mới vào?

Đ: Khoảng hơn tháng cơ, à khoảng độ 15 ngày cả

H: Vâng, 15 ngày?

Đ: Phải khô đất đã

H: Vâng, xong bác mới lại bơm?

Đ: Bơm nước vào rồi cho nước ra đã

H: à vào rồi lại ra?

Đ: Cho ra đã

H: à, như là tráng cái hồ?

Đ: Tráng hồ, rửa phèn

H: Xong lại mới cho đợt mới vào mới bắt đầu thả tôm?

Đ: 2, 3 lần cho nước vào ra đã mới cho cái nước khác vào, lúc nào nuôi thì mình mới cho nước vào

H: Thế thường bác nuôi từ tháng 2 cho đến tháng 7 là được thu hoạch là mình tính theo tháng âm lịch đúng không bác, nghĩa là nó khoảng là 5 tháng?

Đ: 4, 5 tháng

H: Vâng, tháng 7 là mình thu hoạch hết rồi vì là trước bão đúng không ạ, đến lúc bão lũ nó vào thì mình cũng đã thu hoạch xong rồi?

Đ: Thu hoạch rồi

H: Vâng, nếu còn ví dụ như là bác nói năm nào cũng làm cái động tác vệ sinh hồ nước như thế thì tại sao vẫn có năm bị mất về dịch bệnh?

Đ: Cái đó là theo thiên nhiên đó chứ, tác động của thiên nhiên bên ngoài là chủ yếu nữa chứ. Năm thì hạn, năm thì rét sớm, năm thì mưa nhiều hẳn tác động nhiều cái khách quan

H: à, nếu ví dụ như là đang trong lúc mình nuôi mà nó bị hạn thì sao?

Đ: Bị hạn thì hẳn cũng ảnh hưởng con tôm

H: Ảnh hưởng thế nào ạ?

Đ: Hẳn bị con tôm phát triển không đều được, mưa nhiều thì loãng nước đi, con tôm phát triển không đảm bảo

H: Có bao giờ mưa bão to mà đến mức mà trôi cả tôm đi không ạ?

Đ: Có chứ, có những năm mà tháng 7 lũ về sớm thì thu hoạch không kịp thì trôi luôn

40p44 đến 41p21

H: Thế thông thường ở đây thì đối với những đợt mà, cháu muốn hỏi những đợt mà bác nói như là cổ ống rồi xem măng, các cái câu mà lúc này bác nói á thế bác có truyền lại cho con cái của bác không?

Đ: Con cái nó cũng biết chứ, còn con cái có áp dụng hay không á là điều phức tạp, có năm nó theo được cái chi vì mọi năm mình không tính được, hôm nay coi như lệ thuộc vào đài, cái dự báo thời tiết

H: Thế các con của bác bây giờ là, bác có 5 người con đúng không, thì có ai đang sống ở đây gần bác không?

Đ: Cũng có chứ

H: Có mấy người ạ?

Đ: Gần đây thì được 2 người

H: Vâng, thế những người đấy có làm ruộng không ạ?

Đ: Có chứ

H: Có làm ruộng? Bác có truyền lại kinh nghiệm này cho các con không?

Đ: Tất nhiên là cũng truyền kinh nghiệm chứ, cũng bày cho cách làm ăn chứ

H: Thế còn lại mấy con đi làm ăn xa?

Đ: Làm ăn xa có 2

H: Đi đâu ạ, đi làm ăn ở đâu ạ?

Đ: Hẳn đi làm công nhân

H: Ví dụ bố mẹ con này thì đi làm ở đâu?

Đ: Bố mẹ con này sống ở Sài Gòn

H: À, đi vào Sài Gòn làm? Con bé thế này để ở nhà? Đây là cháu nội hay cháu ngoại đấy ạ?

Đ: Cháu ngoại

H: Cháu ngoại, thế bác được mấy người con trai, mấy con gái?

Đ: 3 trai, 2 gái

H: Vâng, thế mấy người đang đi làm ăn ở các tỉnh?

Đ: Tóm lại là 3 đứa đi làm

H: Thế để nó ở đây đến bao giờ mới về?

Đ: Thì hàng năm nó về, đến tết nó về

H: À, thế còn đâu ông bà nuôi suốt cả năm? Ông bà trông mỗi con này thôi chứ gì?

Đ: Nhiều chứ, nhiều đứa chứ

H: Tức là các con khác cũng gửi về đây?

Đ: Gửi vào đây

H: Bác ơi với những kinh nghiệm trên thực tế như thế thì bác có áp dụng những cách để ứng phó với các thiên nhiên không? Ví dụ như lúa bác nói là thay bằng giống ngắn ngày này rồi bác đi tập huấn để nuôi trồng thủy sản này? Còn kinh nghiệm phơi ao hồ là bác học ở đâu?

Đ: Cái đó cũng trên cơ sở tập huấn hết

H: À thế à, tập huấn người ta cũng hướng dẫn phải phơi ao hồ?

Đ: Mình tự làm rồi mình tự rút kinh nghiệm rứa

H: Thế bây giờ nói mỗi lần là, tại vì năm nào nó cũng có mưa bão không to thì nhỏ đúng không bác?

Đ: Đúng rồi

H: Thế mỗi lần như thế bác nói là trong 2 tháng không làm gì hết phải đợi nó mưa bão qua đi thì mình có làm cái gì mới làm. Thế những đợt mưa bão mà như bác nói là nước nó ngập vào kia, ở cái chỗ đường đi kia thì gia đình mình phải chuẩn bị những cái gì để lo cho cái cuộc sống đấy, và mỗi đợt như thế là bao nhiêu ngày?

Đ: Hạn chế lụt bão 44p36 là nhiều. Có khi lũ lớn có khi lũ nhỏ, còn cuộc sống của mình ở đây thì mình chủ động toàn phần, lương thực chuẩn bị sẵn hết rồi, còn công việc những lúc đó thời gian cũng rảnh lợi nước đi chơi thế thôi. Làm phụ cái gì thì làm thôi

H: Thế mình chuẩn bị ví dụ như là, ý cháu muốn hỏi là mình chuẩn bị đồ ăn thức uống như thế nào? Nếu mà mưa gió mình không đi được ra bên ngoài, bão biếc tốc cả ngói ra như thế thì người làm sao mà đi được. Thế những lúc đó gia đình bác phải chuẩn bị những gì?

Đ: Làm nông nghiệp thì gạo sẵn rồi, có ăn rồi. Còn thực phẩm thì cũng các đại lý cung cấp cho mình tất cả. Mình mua cá khô hoặc là những thứ khô về dự trữ

H: Mỗi một đợt như thế thì khoảng bao nhiêu ngày ạ?

Đ: Đây khoảng hơn dưới chục ngày thôi

H: Thế mỗi gia đình mà phải chuẩn bị đồ ăn thức uống trên dưới chục ngày thế thì khoảng bao nhiêu tiền ạ?

Đ: Cái đó tùy theo gia đình

H: Như nhà bác thì khoảng bao nhiêu?

Đ: Thì nhà đây cũng khoảng bốn, năm trăm bạc

H: Bốn, năm trăm. Thế mình có sẵn tiền để mình mua không hay là mình phải nợ?

Đ: Cũng có khi trả cũng có khi nợ

H: Nợ là mình vay tiền của ai hay là mình nợ ở quán?

Đ: Mình nợ đại lý sau mình trả thôi

H: Đại lý sau mình trả thế người ta có tính lãi không bác?

Đ: Không, cái chi cần thì mình mua

H: Vâng, Thế ở đây, địa phương mình có những cái chính sách hỗ trợ thế nào đối với người dân khi mà bão lũ nó đến hả bác?

Đ: Nói tóm lại kinh phí và phương tiện có đó, hỗ trợ thì qua hàng năm lụt hơn thì mình có hỗ trợ của nhà nước còn mà không thì thôi, năm nào không bị thiệt hại lớn thì thôi, còn năm nào mà thiệt hại lớn thì được

H: Thế năm vừa rồi bác, gia đình có được hỗ trợ gì không? Năm nay này?

Đ: À, năm nay chủ trương chung thì chỉ hỗ trợ cho gia đình nào mà coi tốc mái lớn thì người ta hỗ trợ tiền để mua lại về là tu sửa

H: Họ là hỗ trợ bao nhiêu hả bác?

Đ: Thì cũng nhiều đâu năm, ba triệu là cùng nhà nứ nhất

H: Nhà nào mà bị mất thì?

Đ: mất lớn

H: Hỗ trợ năm, ba triệu?

Đ: Có năm vài tám ngói, vài chục ngói thôi thì mình tự lực tự cường

H: Thế ngoài ta họ còn hỗ trợ gì nữa không ạ? Hàng cứu trợ nhân đạo ấy?

Đ: thì cũng mỳ tôm là chủ yếu thôi

H: Năm nay nhà bác đã được hỗ trợ gì chưa?

Đ: Cũng có chứ

H: bao nhiêu hả bác?

Đ: Cũng được 15, 20 ký gạo chi đó

H: 15, 20 ký gạo là lâu chưa ạ?

Đ: Vừa rồi, trong cái đợt bão vừa rồi á

H: À, trong đợt bão vừa rồi, trong cái đợt cơn bão số 10 đấy ạ, là 15, 20 ký gạo?

Đ: Rứa thôi

H: Ngoài ra họ còn có hỗ trợ gì nữa không bác?

Đ: Không

H: Quần áo hay là thuốc men?

Đ: Quần áo có ở các vùng, thuốc men những cái vùng mà trùng lụt, lũ lụt lớn được....

H: Mới đưa về?

Đ: Ủ, đưa về

H: Nhà bác có nhận được gạo rồi?

Đ: gạo rồi

H: Ở đây ai cũng nhận được gạo như thế hay là gì ạ?

Đ: nhà thiệt hại lớn thì hỗ trợ lớn, nhà thiệt hại vừa thì nhận vừa tùy theo cái tài sản mà

H: Thế nhưng mà cái việc đánh giá thiệt hại lớn hay là vừa là do ai đánh giá ạ?

Đ: Cái đó cán bộ địa phương là chủ yếu, tức là cán bộ thực tại

H: Người ta phải đi xem xem là nhà nào bị nhiều, nhà nào bị ít? Nhà nào bị nhiều thì có thể hỗ trợ nhiều?

Đ: hỗ trợ nhiều

H: Thế hỗ trợ cao nhất là bao nhiêu cân gạo bác có biết không?

Đ: Hỗ trợ cao nhất cũng chưa đến 30 chục ký

H: Còn nhà bác là 20 hay 15 ký?

Đ: Cũng 15 ký

H: 15 ký là cả gia đình?

Đ: cả gia đình ăn vài ngày

H: Mình ra xã lấy hay là có người mang đến đây?

Đ: Coi như về cấp tại xã, mình lên xã nhận về

H: Nhận về? Ở thôn mình có ai làm cán bộ xã không bác?

Đ: Có chứ

H: Có ai đấy ạ?

Đ: Đây cán bộ xã 2, 3 ông

H: Chủ tịch hay phó chủ tịch

Đ: cán bộ xã là bên Đảng thôi, còn chủ tịch ở các thôn kia

H: Đây là bí thư?

Đ: Đây một phó chủ tịch

H: À, đây có 1 phó chủ tịch? Vâng, thế ở đây địa phương mình cụ thể là xã mình hoặc là thôn mình á thì người ta có những cái chính sách gì để phòng chống thủy tai mà huy động người dân tham gia, huy động cộng đồng tham gia?

Đ: Có chứ mình có cái khe là đến ruộng, lúa có năm nó lũ mưa lớn thì cái đó mình phải phòng chống. Toàn dân phải phòng chống khi mà ứng phó với cái bão lũ

H: Cụ thể là toàn dân phòng chống như thế nào?

Đ: Toàn dân phòng chống, ví dụ như đợt nước chưa rút hết, lộ đường, lộ khe thì có bão động cho toàn dân đi, chung tay mà đi chống. Còn nếu trường hợp mà những gia đình bị rủi ro hoặc cái khác á thì mình kịp thời coi như là tuần tra báo thì mình kịp thời ứng cứu.

H: thế ở đây gia đình nhà bác có bao giờ phải nhờ mọi người hỗ trợ trong khi bão lụt không?

Đ: Không

H: Vì 2 ông bà già ở nhà?

Đ: Không, tại vì mình vẫn còn làm được

H: Vâng, bác tự lo được?

Đ: Ừ, vẫn tự được, làm được

H: Bác có bao giờ đi hỗ trợ nhà nào khác không?

Đ: Cũng có chứ

H: à, thế ạ? Bác hỗ trợ cái gì ạ?

Đ: Hỗ trợ cho nhà khác là coi như chặt cây đổ ra đường hoặc là những đứa trẻ con

H: thế ví dụ bão, nước lũ rút đi thì ai sẽ là, lực lượng nào được huy động đi dọn dẹp đường xá để cho bùn đất nó sạch đi?

Đ: Tóm lại bùn đất đi hết, thì bây giờ toàn dân đều chung tay làm, cán bộ là điều hành, còn cái khi mà lụt lội ra mà toàn dân có trách nhiệm

H: Thôn mình có một cái ban hay là đội mà hỗ trợ người dân trong bão lụt không ạ?

Đ: Vẫn có chứ

H: Ví dụ cần phải sơ tán dân đi đâu chẳng hạn, hoặc là cần hỗ trợ nhà này, nhà kia kê cao đồ đạc chẳng hạn thì có những cái lực lượng đấy đi giúp không?

Đ: Cũng có

H: Thế thì ở đây có nhà nào mà cần có thuyền không bác?

Đ: Không, cái vùng này khi lũ như tôi nói khi nãy á. Cái năm như nhà tôi đây, năm nào mà lụt lớn chỉ đến sang sáng cái nhà thôi

H: Mới ngập ghé đến nhà thôi, lụt lớn thì có năm nào lụt lớn như thế chưa?

Đ: Cũng có rồi

H: Trong những năm gần đây là năm nào?

Đ: Năm 83

H: Năm 83?

Đ: Đến cái năm vừa rồi

H: Năm 2010 là có bị không?

Đ: Mới lụt các thứ, còn các cái vùng trũng trên kia, cô đi vào đường quốc lộ 1, hai bên ven đó người ta trũng hơn

H: Trũng hơn thì bị nhiều hơn?

Đ: Ừ trũng bị nhiều cũng có, vùng này thì cao hơn

H: Vâng, cũng có thể là không bị lụt nhưng mà bão đến thì cũng rất là lo chuyện là tốc mái, đổ nhà v.v đấy thì ở đây mọi người ứng phó như thế nào?

Đ: Tóm lại là có cái chủ trương từ trên tự gia đình nào cũng chủ động ứng phó hết á, còn trường hợp nào mà bão to thì không ai chống được hết, chống bước đầu thôi

H: Nhưng mà trước, tức là cơn bão nó có nguy cơ nó sẽ vào ấy thì địa phương người ta có cái thông tin thông báo kịp thời cho người dân?

Đ: Thông báo cho mình á, mình theo dõi ti vi, theo dõi diễn biến cơn bão

H: Ngoài ti vi ra ở xã có thông báo?

Đ: Có chứ

H: Thông báo bằng loa?

Đ: BẰNG loa truyền thanh

H: vâng, thông báo để người dân biết tình hình?

Đ: Để người dân biết tình hình mà chuẩn bị phòng chống

H: cái lúc mà trên tivi với lại trên loa thông báo như thế thì những người dân có hình thành một cái nhóm trợ giúp lẫn nhau không ạ?

Đ: Nếu gia đình không có lực lượng thì người ta có hỗ trợ của con cháu và xung quanh xóm giềng. Còn gia đình mà có điều kiện thì thôi

H: Có điều kiện là tự lo?

Đ: Ừ, tự lo lấy

H: Thế bác có bay giờ cần đến trợ giúp của người bên ngoài chưa?

Đ: Con cái chủ yếu là nó đến, nhà ai nó chống hết á

H: Nhà ai cũng lo hết?

Đ: Nhà ai cũng lo, con cái phải điều động để hấn làm những cái gì và những cái gì không làm

H: Thế theo bác để cho địa phương và người dân ứng phó tốt với cả bão, lũ lụt ấy thì cần được hỗ trợ những cái gì ạ?

Đ: Nói tóm lại nghề nông nghiệp là nghề, cần dây như gì thì chuẩn bị dây, cột, đây mình bao cát, cái nờ, cái khác còn bão to thì mình làm sao mà làm được.

H: Nhưng mà theo bác nếu như bây giờ, ví dụ người ta xây dựng một cái hệ thống cảnh báo, thông tin cảnh báo, xây dựng một cái rất là tốt và chính xác để mà thông tin cho người dân, biết trước về các tình hình bão lũ để cho người dân có sự chuẩn bị tốt hơn thì theo bác điều đó có cần không?

Đ: Bây chừ, nói chuyện lúc này cái cuộc sống toàn dân ai cũng có tivi, thế thì trong hệ thống tivi, một là người ta coi dự báo thời tiết trên tivi, người ta cũng thông báo hết cả nợ

H: Nhưng mà ví dụ mưa bão to thì mất điện, lấy đâu tivi mà xem?

Đ: Nói thế chứ mất điện thì chịu, người ta dùng cái đài, radio

H: thế nhưng nếu mà có một cái hệ thống cảnh báo tốt, sát tình hình hơn so với tivi thì theo bác người dân có mong muốn như vậy không?

Đ: Lúc bão thì ai cũng khiếp chứ, phải lo phòng chống chứ, không chủ quan được cái chuyện đó

H: Thế gần đây ở đây có thiệt hại gì nhiều về người và tài sản không ạ?

Đ: Không, tài sản thì thiệt hại nhưng người thì chưa đến nỗi,

H: Thế tài sản thiệt hại cụ thể là thiệt hại những gì ạ?

Đ: Tài sản thì nếu trường hợp tôi nói chuyện khi chưa bão thì tước mấy cái cây, cây màu mình sản xuất ra thì bị hỏng, đấy tài sản chỉ có từng đó thôi. Nếu trường hợp mà lớn thì nhà sập đổ

H: Thế là hiện nay bác đang trồng màu? Bác đang trồng gì đấy ạ?

Đ: Màu là cây cải là chủ yếu, cải, bầu, mướp

H: Cải bầu, mướp là ở cái chỗ phía ruộng phía ngoài này, cái chỗ lúc này bác gánh đôi thùng xuống đấy

Đ: Đấy, đấy, ngay sau vườn

H: Là các nhà ở đây đều làm thế ạ, hay là có mỗi bác làm thế?

Đ: Không, đây dân đây ai cũng làm thế hết

H: Vâng, chuẩn bị rau màu cho mùa vụ đông này?

Đ: Cho vụ đông này

H: Làm thế là để ăn hay cả bán nữa?

Đ: vừa ăn vừa cả thị trường

H: vâng, bán thì mình mang đi bán ở đâu hả bác?

Đ: Có người lái buôn người ta đến lấy

H: vâng, đằng sau nhà mình thì cháu thấy có cồn cát cao như thế này thì mình có bao giờ phải chạy lên cồn cát này không ạ?

Đ: Không

H: Thế có ai ở đâu khác đến trú ở cái cồn cát này không?

Đ: Cũng không,

H: Thế ạ? Thế ví dụ như cái thôn Trúc Ly bên kia ấy thì người ta bị nặng hơn bên này thì người ta đem trâu bò, còn có người thậm chí người ta chạy lên cồn là cồn nào ạ?

Đ: Người ta đắp be bờ, nhà thì người ta đắp dần dần thế này, trước đây đặc biệt những cái đấy là những cái lũy to, lũy lớn và bão lớn thì người ta cái nền đất á vì nhà ở người ta làm thấp. Nhiều lần qua hàng năm người ta rút kinh nghiệm, qua hàng năm là biết cái bão lụt to năm nào là chỗ nào, mà nhỏ là chỗ nào, bây giờ người ta đưa móng nhà lên, đấy ngang tầm với mực nước, bây giờ người ta tránh được lũ

H: thế đằng sau cái cồn cát to như thế này thì bão to cát có đổ xuống đây hay là nó thế nào?

Đ: có chứ, nó bay cát là chủ yếu

H: Nó bay cát?

Đ: Những năm mà bão to thì những cái trên này là phủ một lớp cát trắng

H: Gió to?

Đ: Gió to đấy

H: Cát nó bay về đây

Dừng lại ở phút 58 lỗi không nghe tiếp được

KẾT THÚC PHÒNG VẤN!